

מבוא

עבודה זו תבקש לדון בשאלת החלוקה החברתית של החברה בישראל לקבוצות שונות. בראשית המדינה האידיאולוגיה אשר עמדה מאחורי העיצוב החברתי של החברה הייתה אידיאולוגיית כור ההיתוך. אידיאולוגיה זו ביקשה לשלב את העולים שהגיעו ממקומות שונים ותרבויות שונות מאוד לקבוצה אחת אשר תיצור זהות ישראלית משותפת. במהלך השנים שינתה המדינה את גישת כור ההיתוך אשר החלה להתפס כגישה לא מציאותית או לפחות גישה אשר עושה עוול לגיוון התרבותי של הקבוצות השונות בחברה הישראלית הגישה אשר ירשה את מקומה הייתה הגישה הרב תרבותית אשר ביקשה שלא להתעלם מן הייחוד התרבותי של הקבוצות השונות.

עבודה זו תבקש לעמוד על טיבו של השינוי הזה ולראות האם התוצאה של השינוי הזה הוא ביצירת חברה שבטית אשר סובלת מחוסר סולידריות חברתית וכל קבוצה בה דואגת בעיקר, אם לא רק לאינטרס שלה. אנתח את התשובה לשאלה זו על ידי סקירה של כתבות רלוונטיות לנושא הזה יחד עם סקירת ספרות של מחקרים אשר נעשו בתחום. בסיומה של הסקירה אתאר בקצרה את הרשמים שלי על התופעה.

ניתוח סוגיות שאלה 1

מדיניות כור ההיתוך ביקשה להתעלם מן השוני התרבותי של התרבותיות השונות אשר הגיעו לארץ. תרבויות אלו נחשבו גלותיות ומיושנות שיש להיפטר מהם לטובת יצירת תרבות חדשה שתיווצר בישראל. התרבות החדשה אשר נוצרה בישראל הייתה התבססה על התרבות שהתפתחה ביישוב, ובעיקר על ידי התרבות האירופאית אשר הביאו עימם היהודים בעליות הראשונות. על מנת לפתח את התרבות החדשה המדינה עשתה שימוש בשני גופים מרכזיים מערכת החינוך וצה"ל(ליסק, 1999). הנימוק אשר עמד מאחורי מדיניות כור ההיתוך היה כי לא ניתן ליצור חברה חדשה אשר תהיה משוסעת ומורכבת משוני כה רב בין האנשים. הזהות היהודית של כולם חייבת להיות הגורם המאחד אשר גורם לשוני הזה להתבטל. כל זאת כדי ליצור סולידריות חברתית אשר תוכל להפוך את החברה הישראלית לחברה חזקה ויציבה תוך התמודדות עם אתגרים רבים אשר היה מנת חלקה של המדינה בראשיתה, כמו מצב כלכלי קשה ואיום בלתי פוסק מצד השכנים(קלר שנהב, 2010).

כבר כמה עשורים לאחר קום המדינה עוררה מדיניות כור ההיתוך ביקורת של מתנגדים. ביקורת זו הייתה סבורה כי מדיניות כור ההיתוך מתעלמת מן השוני והייחוד התרבותי של קבוצות העולים השונות ובעיקר עבור העולים ממדינות ערב שנאלצו לוותר על סממנים רבים בשל חוסר ההתאמה שלהם לאופי האירופאי

של וותיקי היישוב(קלר שנהב, 2010). בשל אותה הביקורת החלו בישראל לשים דגש על גישת הרב תרבותיות אשר ניסתה לשנות המצב. הרב תרבותיות למעשה מבינה כי כור ההיתוך נכשל בפועל ולא ניתן ליצור חברה חדשה ומאוחדת בצורה מלאכותית כזו. הגישה הזו תמכה בפלורליזם תרבותי כאשר כל תרבות שונה תורמת לחברה(ליסק, 1999).

ראשית המגמה של גישת הרב תרבותיות החלה כבר בשנות השבעים במדינת ישראל ובעיקר בשנות השמונים והתשעים. הסיבות לכך היו רבות כמו שבר אמון של החברה הישראלית בממסד השלטוני, מחאות הולכות וגבורות של קבוצות שונות בעם, המהפך הפוליטי והמעבר מחברה סוציאליסטית לחברה קפיטליסטית וסיבות נוספות(סמוחה, 2007). אם כן החברה הישראלית משתנה מחברה אשר מבקשת ליצור אחידות תרבותית לחברה אשר נותנת לקבוצות השונות את המקום הייחודי שלהם בתור קבוצה ייחודית כחלק מן החברה. אולם מכאן עולה השאלה האם החברה לא הרחיקה לכת והאם היא לא בסכנה של פירוד מוחלט, חזון הבלהות של אותם אנשים אשר יצרו את רעיון כור ההיתוך.

את הקשיים של הטמעת הקבוצות השונות בישראל לתוך מערכות המדינה ניתן לראות בהיבטים רבים. למשל, המדינה מבקשת לשלב את החרדים בתוך המסגרת ההשכלתית של כלל המדינה. אולם למרות זאת יש חוסר אמון של החרדים בממסד החילוני ורבים מהם חוששים כי ממסד זה יפגע בייחודיות התרבותית שלהם(סמוחה, 2007). החרדים משתמשים בנימוק של הייחודיות התרבותית שלהם כדי שלא להשתלב במסגרות שונות אשר שייכות למדינה, כמו הצבא ומוסדות ההשכלה. המוסד להשכלה גבוהה מתקשה לשלב את החרדים בתוך המסגרת הקיימת בשל דרישות ייחודיות של החרדים אשר מבקשים ללמוד אולם תחת תנאים אשר לא יפגעו בזהות התרבותית שלהם באופן כזה מתחילים להתקיים בישראל במסגרת הקמפוסים החרדים תת תרבות למידה אשר מאפיינת רק אותם באופן שונה משאר החברה הישראלית. כך נוצרות אמות מידה שונות לחברה החרדית מצד אחד ולשאר הלומדים בישראל מצד שני.